

103 . Lăpuș | Județ: Maramureș | Punct: Gura Tinoasei | Anul: 2005

Anul: 2005

Cod RAN: 108231.02

Perioade: Preistorie

Epoci: Epoca bronzului

Categorii sit: Religios, ritual și funerar

Autori: Raul-Vasile Cardoș, Carol Kacsó, Dan Pop

Instituții: Muzeul Județean Maramureș, Muzeul Județean Maramureș, Muzeul Județean Maramureș

Raport

În campania din 2005 a fost finalizată cercetarea tumulului 22, al cărui investigare a început în anul 2004. Acest tumul se află în cea de a cincea grupare din cadrul necropolei de la Lăpuș, plasată la S de terasa Podanc, pe o pantă de deal cu înclinație vestică, în punctul Gura Tinoasei.

Primele săpături au avut ca scop lămurirea caracterului movilelor din punctul menționat, amplasate excentric față de locul în care au fost ridicați ceilalți tumuli din cadrul necropolei de la Lăpuș, și pe o formă de relief diferită, precum și stabilirea apartenenței culturale și cronologice a acestora, dar și salvarea materialelor depuse într-un mormânt deja parțial distrus în urma lucrărilor de nivelare efectuate de proprietarii terenului. A fost cercetată o porțiune din zona sudică a movilei T22, cea mai afectată de distrugerii (suprafața A/2004). Concluzia cea mai importantă care s-a putut trage în urma campaniei din 2004 a fost aceea că gruparea recent identificată aparține aceluiași complex funerar ca și tumulii până acum săpați la Lăpuș.

Obiectivele campaniei din 2005 au fost: obținerea de date cu privire la modul de construcție al tumulului; efectuarea de observații cu privire la ritul și ritualul funerar practicat; datarea tumulului.

Deoarece configurația terenului nu lăsa să se întrevadă foarte clar unde se termină movila în partea nordică, la N de sectorul A a fost cercetată o porțiune mai mare de teren împărțită în patru suprafețe de dimensiuni diferite, denumite convențional B, C, D și E. De asemenea și suprafața A a fost puțin extinsă față de campania precedentă. Între aceste suprafețe s-au păstrat trei martori stratigrafici de 0,40 m lățime.

- A este situată în partea sudică a movilei și este compusă din două suprafețe dreptunghiulare, alăturate, una mai mare, orientată E – V cu dimensiunile de 6,70 x 3 m în V (săpată în bună parte în campania din 2004) și una mai mică de 2 x 1,40 m în E, însumând 22,9 m².

- B se găsește în partea estică, la N de suprafața A, are forma dreptunghiulară cu latura lungă orientată E – V și dimensiunile de 5 x 2,60 m totalizând 13 m².

- C situată la V de suprafața B și la N de A are forma dreptunghiulară cu latura lungă orientată E - V și dimensiunile de 3,30 x 2,60 m însumând 8,58 m².

- D se află la N de suprafața B și are dimensiunile de 5 x 5 m totalizând 25 m².

- E este situată la N de suprafața C are forma dreptunghiulară cu latura lungă orientată S – N, cu dimensiunile de 3,30 x 5 m însumând 16,5 m².

Pe direcția E - V au fost păstrați doi martori stratigrafici (I și II) cu lungimea de 8,70 m și lățimea de 0,40 m. Primul martor separă suprafața A de B și C, iar cel de-al doilea pe acestea din urma de suprafețele D și E.

Martorul N – S are lungimea de 8 m, lățimea de 0,40 m și se oprește la profilul E - V, fără să intre în sectorul A.

După decopertare s-a constatat că sub pământul vegetal, de culoare neagră cenușie se găsea o amenajare

formată din pietre de râu și gresii de diferite dimensiuni. S-a constatat că această amenajare nu continuă spre N decât foarte puțin, față de cum indica configurația terenului și anume 2,30 m în suprafața C și 2,40 m în B. Construcția are formă aproximativ circulară, cu o mică prelungire de 1,40 x 0,50, orientată NE - SV, compusă exclusiv din pietre de râu, așezate direct pe solul viu.

În același timp, s-a putut constata că înălțimea mobilei actuale nu depășea 1 m. Înălțimea și diametrele sale inițiale nu mai pot fi stabilite cu exactitate.

Sucesiune stratigrafică este următoarea: sub stratul de pământ vegetal de culoare neagră cenușie, cu o grosime medie de 0,10 m, (dar care în anumite porțiuni ajunge până la maxim 0,25 m) se găsește un strat de pământ galben nisipos în care a fost amenajată o construcție formată din pietre de râu și blocuri de gresie, cu o grosime cuprinsă între 0,20 și 0,60 m, în care se aflau grupaje de fragmente ceramice și vase depuse inițial întregii, oase incinerate, bucăți mici de cărbune. Acest strat suprapune un altul de culoare crem-cafeniu, puternic tasat, cu o grosime maximă de 0,40 m și cu un conținut asemănător cu cel precedent. Urmează apoi un strat subțire de lut de culoare cenușiu-albăstrui cu grosimea variind între 0,6 și 0,10 m, fără materiale arheologice, care a servit ca strat de nivelare și de delimitare a porțiunii pe care urmau să fie amenajate celelalte componente ale construcției tumulare. Sub acest strat se găsește pământul viu de culoare galbenă sau galben roșcat, cu urme mai mult sau mai puțin consistente de limonit.

În suprafețele D și E (parțial și în B și C) au fost surprinse în profile numai: stratul vegetal, stratul galben nisipos fără pietre dar cu câteva fragmente ceramice și pământul viu.

Complexele:

Între pietrele de râu și gresii sau imediat sub acestea au fost descoperite mai multe depuneri formate din vase inițial întregi, vase întregibile, respective părți din acestea:

În partea sud-vestică a construcției de pietre a fost sesizat un mic spațiu dreptunghiular, cu dimensiunile de 1,20 x 1,50 m, orientat S - N, lipsit de pietre, având la -0,50 m două grupaje de fragmente ceramice, primul conținând fragmente de la două vase (castron și vas pântecos), al doilea fragmente de la un vas vatră. Imediat sub primul grupaj au fost găsite o ceașcă și un suport în formă de mosor.

O altă grupare s-a conturat la -0,40 m, în pământul galben nisipos, în partea superioară a suprafeței B, înconjurată de pietre și gresii, la 0,35 m N de martorul estic și era formată dintr-o oală de dimensiuni mijlocii cu marginea răsfântă, ce a servit drept urnă, ea adăpostind o mare cantitate de oase incinerate, precum și fragmente de la o ceașcă. Urna a fost acoperită cu un castron, depus cu gura în jos. După ordinea în care au fost găsite fragmentele de la ceașcă, pare probabil că ea să fi fost așezată tot cu gura în jos.

În pământul galben nisipos la adâncimea de -0,36 m, lângă martorul nordic, în partea superioară a suprafeței C se aflau două vase protejate înspre S și N de pietre de râu și gresii. Este vorba despre un castron de culoare neagră în interior, cărămiziu în exterior, cu marginea ușor invazată, ornamentat cu striuri, depus cu gura în jos. Castronul acoperea un vas aproape întreg de dimensiuni mai mari tot de culoare neagră, ornamentat cu patru mici proeminențe. În interiorul vasului se găsea o mică piatră de râu și pământ de culoare galbenă.

În suprafața C și sub martorul vestic, la marginea mobilei sub pietre și gresii au apărut la adâncimea de 0,40 m mai multe fragmente ceramice așezate pe stratul de pământ crem-cafeniu, tasat. Vasele nu au fost depuse întregi, ci sparte și așezate disparat pe pământ. Fragmentele ceramice descoperite aparțin unui castron ornamentat cu motive realizate prin incizie-excizie; unui vas vatră cu marginea fațetată, lucrat din pastă intermediară de culoare cărămizie; precum și unei oale de mari dimensiuni cu corpul ușor arcuit lucrată din pastă grosieră, ornamentă cu striuri. Aici au apărut și câteva oase calcinate și bucăți mici de cărbune.

Alte posibile complexe:

În colțul sud-estic al suprafeței D, la adâncimea de -0,20 m (față de marginea estică a săpăturii), așezată direct pe solul viu, a ieșit la iveală o mică aglomerare de formă aproximativ ovală, orientată S - N cu dimensiunile de 0,60 x 0,40 m, realizată din pietre mici de râu.

O altă aglomerare de acest fel a fost găsită în suprafața E la -0,40 m, tot de formă aproximativ ovală,

orientată NV-SE, cu dimensiunile de 1,20 x 0,70 m. Partea vestică a acestei amenajări a fost deranjată de lucrările de nivelare efectuate de proprietarii terenului.

Nu au fost descoperite în aceste aglomerări de pietre materiale arheologice și nu s-a determinat cu certitudine dacă ele aparțin sau nu construcției tumulare.

Nu s-a stabilit deocamdată, nefiind efectuată încă expertiza osteologică, ce fel de oase calcinate sunt prezente în T. 22. Pare totuși foarte probabil că cele găsite în urna apărută în suprafața B sunt umane. Chiar dacă urna nu se afla în poziție centrală, ea pare să fi fost mormântul principal al T. 22. Cel puțin una dintre depuneri, și anume cea formată din două vase parțial întregibile din suprafața C, reprezintă cu siguranță un mormânt simbolic.

Lipsește orice urme ale vreunei vetre de incinerare, dar și a altor urme de foc făcute pe locul în care s-a amenajat tumulul. De asemenea, sunt prezente doar în cantitate foarte mică resturi de ardere provenite de la focuri făcute în afara incintei tumulului. Prin aceste aspecte, T. 22 se deosebește evident de ceilalți tumuli cercetați în necropola de la Lăpuș.

Având în vedere caracteristicile ceramicii puse în evidență în T. 22, se poate conchide că noua movilă funerară este mai recentă decât faza Lăpuș II, el aparținând unei noi faze, Lăpuș III, probabil ultima din evoluția necropolei. Remarcabil este însă faptul că și în această fază se păstrează anumite elemente tradiționale, de factură Suci de Sus, atât în cultura materială (ceramică cu decor spiralic incizat-excizat), cât și în practica funerară (urnă acoperită de capac, cu o ceașcă/cană depusă cu gura în jos în interiorul urnei).

Note

- 1. Vezi raportul preliminar în CCA 2005, p. 210.

Informații suplimentare online

[Raportul 3426 din cronica.cimec.ro](http://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
